

Riktlinjer för Biståndsenhetens handläggning av äldreomsorg och hemtjänst

ÄoN 19/0070

Antagen av Socialnämnden i Upplands-Bro kommun den 9 december 2019, § 46.

Linda.Tuukkanen@Upplands-Bro.se

Tel: 072-178 80 59

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Helhetssyn.....	4
1.2	Frivillighet och självbestämmande	4
1.3	Närhetsprincipen	5
2	Kommunens och Äldre- och omsorgsnämndens ansvar	6
2.1	LOV-lagen om valfrihet.....	6
2.2	Delegation.....	6
3	Handläggning.....	7
3.1	Dokumentation.....	7
3.2	Förhandsbedömning.....	7
3.3	Hantera ansökan.....	7
3.4	Utredning	8
3.5	Handläggningstid	8
3.6	IBIC.....	9
3.7	Samtycke.....	9
3.8	Kommunicering	9
3.9	Slutligt beslut	10
3.10	Överklagande	10
3.11	Rättelse, omprövning av beslut.....	10
3.12	Ändring av gynnande beslut	11
3.13	Uppsökande verksamhet	11
3.14	Förenklad ansökan om serviceinsatser enligt Socialtjänstlagen	11
3.15	Hemtjänst	11
3.16	Trygghetslarm.....	12
3.17	Matlagning och matdistribution.....	12
3.18	Avlösning.....	12
3.19	Hjälp med husdjur.....	13
3.20	Fönsterputsning och gardinuppsättning	13
3.21	Dagverksamhet	13
3.22	Särskilda boendeformer	13
3.23	Boende med heldygnsomsorg	14
3.24	korttidsplatser/växelvård SoL	14
3.25	Boende i Servicehus.....	14
3.26	Parboende.....	15
3.27	Trygghetsboende.....	15
4	Övrigt stöd	16
4.1	Samordnad individuell plan (SIP).....	16
4.2	Färdtjänst eller riksfärdtjänst	16
5	Lag om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	17
6	Uppdrag	18
6.1	Beställning	18
6.2	Verkställighet.....	18
6.3	Genomförandet	18
7	Uppföljning.....	19
8	Ansökan om att flytta till en annan kommun.....	20
8.1	Semestervistelse i annan kommun	20
8.2	Utlandssvenskar	22

Riktlinjer för Biståndsenhetens
handläggning av äldreomsorg och
hemtjänst

9	Avgifter och ersättning	23
9.1	Avgifter	23
9.2	Äldre- och omsorgsnämnden tar ut avgifter för följande insatser som är beslutade enligt SoL.....	23
10	Övrig lagstiftning och föreskrifter	24
10.1	Hälso- och sjukvård (HSL)	24
10.2	Egenvård.....	24
10.3	Tandvårdsstöd.....	24
10.4	God man och förvaltare.....	25
10.4.1	God man	25
10.4.2	Förvaltare.....	25
10.5	Behandling av uppgifter, GDPR	25
11	Lagar, föreskrifter och allmänna råd som styr verksamheten	26

1 Inledning

Äldre- och omsorgsnämnden i Upplands-Bro kommun har befogenhet att utfärda riktlinjer för socialkontorets verksamhet. Följande riktlinje utgår från gällande lagstiftning, aktuell forskning och policydokumentet som Socialstyrelsens handbok; Handläggning och dokumentation. Riktlinjen innehåller anvisningar för biståndsenhetens handläggning av äldreomsorg, hemtjänst för enskilda under 65 år samt särskilda boendeformer med inriktning mot demenssjukdom eller fysisk funktionsnedsättning.

I socialtjänstlagens portalparagraf (1 kap. 1 § SoL) anges de övergripande målen och grundläggande värderingarna för samhällets socialtjänst. Målen ger uttryck för principen om alla människors lika värde och lika rätt till social trygghet, vård och omsorg.

I den inledande paragrafen sägs att samhällets socialtjänst på demokratins och solidaritetens grund ska främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Vidare ska socialtjänsten under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människornas rätt till självbestämmande och integritet.

1.1 Helhetssyn

Utifrån den enskildes perspektiv innebär helhetssynen att socialtjänsten ska beakta hela människan, både de starka och de svaga sidorna och att olika behov beaktas och vägs samman. Det är den enskilde som inom ramen för Äldre- och omsorgsnämndens resurser som avgör valet mellan alternativa insatser. Helhetssynen förutsätter ett samarbete över verksamhetsgränserna.

1.2 Frivillighet och självbestämmande

Frivillighet och självbestämmande ska vara vägledande inom socialtjänsten. Det innebär att äldre och personer med funktionsvariation ska få stöttning att vara självbestämmande och delaktiga när det kommer till val av insatser. Det är den enskilde själv som bestämmer om han eller hon vill ta emot ett erbjudande om en viss insats eller inte. Ingen ska påtvingas insatser som de själva inte vill ha eller tror på. Detta står inte i konflikt med att försöka motivera den enskilde att ta emot en viss insats. Det ingår i socialtjänstens uppdrag att på olika sätt försöka motivera den enskilde att ta emot hjälp eller en insats.

1.3 Närhetsprincipen

Av närhetsprincipen följer att insatser i hemmet går före vård utanför hemmet och att vården ska anordnas så nära hemmet som möjligt. Det får dock inte innebära att flexibiliteten går förlorad genom standardlösningar. Insatserna måste anpassas till den enskildes aktuella förutsättningar och behov.

2 Kommunens och Äldre- och omsorgsnämndens ansvar

Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att den enskilde får det stöd och den hjälp som de behöver SoL 2 kap. § 1 Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

I Upplands-Bro kommun har kommunfullmäktige fastslagit att det är Äldre- och omsorgsnämnden som ska fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten inriktning äldre. Bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL) gällande äldre handläggs av biståndsenheten.

Kommunens huvuduppgift är att bistå med sådana hjälp- och stödinsatser som inte faller inom något annat samhällsorgans ansvarsområde. Ansvaret är geografiskt begränsat till den egna kommunen.

Kommunen kan dock vara skyldig att vidta tillfälliga åtgärder i väntan på att ansvarig huvudman kan ge den enskilde behövlig hjälp. Detsamma gäller när man inte vet vilken huvudman som har ansvaret i en viss situation.

2.1 LOV- Lagen om Valfrihet

Upplands-Bro kommun arbetar enligt lagen om valfrihet (LOV) (2008:962) enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL) inom hemtjänst samt inom vård- och omsorgsboende.

Kommunen är huvudman och ytterst ansvarig för verksamheterna.

Kommunens biståndshandläggare fattar beslut om insats. Leverantören ska utifrån den enskildes val och biståndshandläggarens beställning utföra insatsen. Biståndsenheten ska vara behjälplig med information om vilka utförare den enskilde kan välja mellan. En brukare har alltid rätt men ingen skyldighet, att välja och byta leverantör.

2.2 Delegation

Reglerna om delegation finns i 6 kap. 37-39 §§ KL.

Äldre- och omsorgsnämnden i Upplands-Bro har delegerat beslutsfattandet i enskilda ärenden till Äldre- och omsorgsnämndens arbetsutskott, till enskild ledamot och till tjänstemän. Alla Äldre- och omsorgsnämndens beslut och vem som är behörig att fatta beslut återfinns i Äldre- och omsorgsnämndens delegationsordning

3 Handläggning

3.1 Dokumentation

I 11 kap 5 § SoL fastställs att handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras. Dokumentationen ska ange beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Detta innebär att såväl den som fattar beslut om insatser som den som utför dem har skyldighet att dokumentera. Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet och beskrivningen av den enskildes förhållanden ska präglas av saklighet och objektivitet. Dokumentationen ska innehålla de uppgifter som behövs för att kunna fatta beslut, varken mer eller mindre. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar som förs och om andra dokument som rör honom/henne. Om den enskilde i fråga anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas. Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Dokumentationen har olika syften. Den är av avgörande betydelse för att den biståndssökande ska kunna få insyn i ärende som gäller myndighetsutövning. Dokumentationen ska vara utformad så att den möjliggör en korrekt bedömning och utgör en tillräcklig grund för beslut. För att en biståndssökande ska ha möjlighet att begära rättelse och överklaga ett beslut är det extra viktigt att alla förhållanden mellan den enskilde och socialtjänsten har dokumenterats i nödvändig utsträckning.

3.2 Förhandsbedömning

En förhandsbedömning är en bedömning om nämnden ska inleda en utredning eller inte. Bedömningen innebär att nämnden bildar sig en uppfattning om den enskildes situation och inställning till att ta emot hjälp med utgångspunkt från de sakförhållanden som genom anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom.

Vid bedömningen får nämnden också beakta tidigare kännedom om den enskilde eller familjen, exempelvis uppgifter som finns i personakt eller tidigare inkomna anmälningar hos nämnden.

Ett ärende kan avvisas om ärendet uppkommit genom person som saknar behörighet eller befogenhet att ansöka.

3.3 Hantera ansökan

Ett ärende kan aktualiseras genom ansökan eller genom anmälan. Ansökan om insatser enligt 4 kap. 1 § SoL kan ske muntligt eller skriftligt.

En ansökan behöver inte vara noggrant preciserad för att frågan ska utredas och avgöras genom ett beslut. Även om det från början står klart att den enskildes ansökan inte kan beviljas ska ärendet ändå avslutas genom ett beslut.

Den enskildes muntliga ansökan ska nedtecknas och dateras av handläggaren.
Om möjligt ska ansökan undertecknas av sökanden

3.4 Utredning

Utredningar inom socialtjänsten utförs med stöd av 11 kap 1 § SoL. I 11 kap 1 § SoL anges att socialnämnden utan dröjsmål ska inleda utredning när något kommit till nämndens kännedom genom ansökan eller på annat sätt och som kan föranleda någon åtgärd från nämnden.

Utredningens omfattning kan variera beroende på **den enskildes** behov och vilken typ av insats som efterfrågas. Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att kunna ge tillfredsställande underlag för beslut, men inte vara mer genomgripande än vad som är nödvändigt för utredningens syfte. Det är utredarens ansvar att bevaka att samtalen hålls på rätt nivå.

3.5 Handläggningstid

Varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att säkerheten eftersätts 9§ FL

Ärendet ska avgöras omgående när handläggaren har fått tillräckligt underlag för att kunna fatta ett beslut.

- Ärenden avseende hemtjänst i form av omvårdnadsinsatser och trygghetslarm ska utredas skyndsamt så att avgörandet kan ske inom 10 dagar efter aktualisering.
- Ärenden avseende hemtjänst i form av serviceinsatser ska utredas skyndsamt så att avgörandet kan ske inom 21 dagar efter aktualisering.
- Ärenden avseende dagverksamhet och särskilt boende ska utredas skyndsamt så att avgörandet kan ske inom 3 månader efter aktualisering.

Vad som menas med skyndsamt är en bedömning i varje enskilt ärende och avvikelser kan ske beroende på ärendets komplexitet eller att nödvändiga upplysningar från utomstående dröjer. Om den enskilde under utredningens gång uppger att han eller hon vill ta tillbaka sin ansökan, inte längre är intresserad av någon insats eller inte vill medverka i utredningen ska ärendet avslutas.

3.6 IBIC

En utredning genomförs med hjälp av IBIC (Individens Behov I Centrum). Det är ett systematiskt arbetssätt för den som arbetar mot vuxna oavsett ålder eller funktionsnedsättning enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. IBIC utgår från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet. Med ett systematiskt arbetssätt beskrivs nuläge, mål och resultat med strukturerad dokumentation. Det ger en säkrare överföring och återanvändning av information. Målet är att individen får sina behov beskrivna på ett likvärdigt sätt i hela landet och att individen får möjlighet att stärka sina egna resurser avseende genomförande av aktiviteter och delaktighet.

IBIC ger även ett stöd i samtal med anhöriga för att beskriva deras situation och behov av stöd. Barnperspektivet finns som en egen rubrik i utredning och kartläggs i varje utredning oavsett ålder på den enskilde.

3.7 Samtycke

Äldre- och omsorgsnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne (3 kap. 5 § SoL). Det gäller också insatser som ges med stöd av LSS (6 § LSS). Det betyder att varje utredning ska genomsyras av respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet och att utredningsarbetet så långt möjligt ska planeras och genomföras tillsammans med den enskilde.

Om den enskilde har lämnat samtycke till att nämnden får kontakta andra myndigheter eller personer, ska den enskildes samtycke dokumenteras. Det är viktigt att den enskilde är införstådd med vilka uppgifter som behöver lämnas ut till de personer som ska vara med och diskutera hans eller hennes situation innan den enskilde lämnar sitt samtycke. Vad den enskilde faktiskt har samtyckt till är en omständighet som ska dokumenteras enligt bestämmelserna i 5 kap. 5 § SOSFS 2014:5.

3.8 Kommunikering

Kravet på kommunikering enl. 25 § FL gäller när uppgifter hämtats in från andra än den sökande själv. Den sökande har även rätt att yttra sig över dessa uppgifter.

Ärenden som gäller bistånd enligt SoL är att betraktas som myndighetsutövning och ska kommuniceras innan beslut.

3.9 Slutligt beslut

En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet om det inte är uppenbart obehövt enligt 33 § FL.

När nämnden ska avsluta handläggningen av ett ärende ska det ske genom ett beslut, ett s.k. slutligt beslut. I de flesta fall innebär ett slutligt beslut att sakfrågan i ärendet avgörs, t.ex. att nämnden beslutar att bifalla eller avslå en ansökan om en insats. Om en ansökan återkallas, om den som sökt om en insats avlidit eller om saken på annat sätt förlorat aktualitet ska nämnden istället besluta att avskryva ärendet från vidare handläggning. Oavsett ålder på den enskilde så beaktas alltid barnperspektivet.

3.10 Överklagande

Den enskilde ska alltid underrättas om sin möjlighet att överklaga de beslut som är överklagningsbara genom förvaltningsbesvär. Beslut enligt 4 kap 1 § SoL kan överklagas. Beslutet ska överklagas skriftligt. I skrivelsen anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. Den sökande vänder sig till den handläggare som fattat beslutet för att få hjälp. Det är den sökande själv eller hans/hennes ombud som står för innehållet och som undertecknar överklagandet. Överklagandet sänds till den delegat som fattat beslutet och ska ha inkommit till nämnden inom tre veckor från den dag sökanden fick del av beslutet (43, 44 §§ Förvaltningslagen). Handläggaren ska vara behjälplig, om den enskilde har behov av det, med att skriva det som den enskilde vill framföra i sin överklagan.

Om den sökande anser att han begärt bistånd och fått avslag utan att något beslut fattas, hanteras detta på samma sätt som ett vanligt överklagande. Det är alltid förvaltningsrätten som prövar beslutets överklagbarhet och klagandens besvärsmått.

Första instans för överklagan är förvaltningsrätten. För överklagan av förvaltningsrättens dom i mål som gäller socialtjänstlagen krävs prövningstillstånd i kammarrätten och högsta förvaltningsrätten.

3.11 Rättelse, omprövning av beslut

Enligt 36 § FL får en myndighet som meddelat ett beslut rätta ett uppenbart skrivfel, räknefel eller liknande fel i beslutet.

Om överklagan har inkommit till Äldre- och omsorgsnämnden ska handläggaren omgående pröva om överklagan har inkommit i rätt tid. Sedan görs en prövning till om beslutet ska ändras. Enligt 38 § Förvaltningslagen får en myndighet ändra beslut som har meddelats som första instans om

1. Den anser att beslutet är uppenbart felaktigt i något väsentligt hänseende på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning, och
2. Beslutet kan ändras snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part.

Överklagan skickas vidare till Förvaltningsrätten efter omprövning.

3.12 Ändring av gynnande beslut

Från huvudregeln att gynnande beslut inte kan ändras eller återkallas finns vissa undantag. Återkallelse av sådana beslut kan ske om beslutet har försetts med förbehåll om återkallelse, om tvingande säkerhetsskäl föreligger (t.ex. fara för den enskildes liv eller hälsa), eller om ett beslut har fattats med ledning av vilseledande uppgifter som den enskilde har lämnat.

För beslut om fortlöpande bistånd utan tidsbegränsning kan det finnas vissa situationer där en ändring av ett gynnande beslut kan vara motiverat på grund av ändrade förhållanden. Ett sådant exempel skulle kunna vara om biståndsbehovet väsentligt har förändrats. Det är bara sådana förhållanden som beaktats vid det ursprungliga beslutet som kan få föranleda en omprövning.

3.13 Uppsökande verksamhet

Kommunen ska enligt socialtjänstlagen bedriva uppsökande verksamhet för att informera de äldre om de insatser kommunen kan erbjuda.

3.14 Förenklad ansökan om serviceinsatser enligt Socialtjänstlagen

Upplands-Bro kommun erbjuder förenklad ansökan av vissa insatser enligt socialtjänstlagen. Syftet med förenklad ansökan är att de som är 75 år eller äldre erbjuds möjlighet att få beslut om hjälp med vissa serviceinsatser, utan att det behöver göras en sedvanlig utredning och hembesök. Förenklad ansökan förutsätter att sökanden uppfyller vissa förutsättningar:

- Endast har ett behov av serviceinsatser och/eller trygghetslarm
- Den enskilde har nedsatt hälsotillstånd vilket påverkar möjligheten att själv utföra insatserna
- Ansökta insatser överstiger inte 8 timmar/månad.
- I förekommande fall ska även medsökanden uppfylla förutsättningarna

3.15 Hemtjänst

Hemtjänst är inte definierat i lag, men används i propositioner och betänkanden från riksdagens utskott när man beskriver vilka typer av insatser som ska ingå i hemtjänst

Hjälp i hemmet/hemtjänst innefattar serviceinsatser och/eller personlig omvårdnad samt insatser för att stimulera social kontakt och aktivering.

Med omvårdnad avses bland annat de personliga insatser som behövs för att tillgodose existentiella, fysiska, psykiska eller sociala behov. Det kan handla

om hjälp för att kunna äta och dricka, klä sig, förflytta sig, sköta personlig hygien och övriga insatser för att bryta sin isolering och för att känna sig trygg och säker i sin bostad. Med serviceuppgifter avses bland annat praktisk hjälp med hemmets skötsel såsom städning, tvätt, inköp och andra viktiga ärenden, tillagning av måltider samt matdistribution av färdiglagad mat.

Hemtjänstens insatser är inte bara förbehållna äldre utan även en person med funktionsnedsättning.

Hemtjänst ges i form av ett individuellt behovsprövat bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL

Hemtjänst med serviceuppgifter beviljas inte om den sökande är gift eller sambo med någon som klarar att sköta serviceuppgifter. Undantag kan göras om en person vårdas av någon närstående. Hemtjänst omfattar inte serviceinsatser som exempelvis städning, tvätt, disk med mera efter vuxna barn eller andra anhöriga.

I hemtjänst för serviceuppgifter ingår inte trädgårdsarbete, städning av källare, snöskottning, städning av vindsutrymme och storstädning.

Region Stockholm har ansvaret för hälso- och sjukvårdsinsatser samt rehabilitering i ordinärt boende.

3.16 Trygghetslarm

Syftet med trygghetslarm är att den enskilde lätt ska kunna påkalla hjälp vid akuta behov. Trygghetslarm bidrar till att öka den enskildes möjligheter att bo kvar hemma och att leva ett självständigt liv med trygghet.

Trygghetslarm beviljas om det föreligger fallrisk på grund av sjukdom, fysisk- eller psykisk funktionsnedsättning, andra orsaker som medför förhöjd risk att falla, drabbas av akut sjukdom eller att den enskilde känner sig otrygg i hemmet. En förutsättning är att personen har förmåga att hantera larmet.

Trygghetslarmet kan i särskilda fall beviljas som stöd till anhörig/närstående.

3.17 Matlagning och matdistribution

Om den enskilde på grund av funktionsvariation eller ålderssvaghet själv inte kan tillreda sin måltid eller kan få hjälp på annat sätt, beviljas bistånd för enklare matlagning (ej långkok) och/eller matdistribution. Enklare matlagning kan beviljas dagligen och kombineras med matlådor.

3.18 Avlösning

Enligt 5 kap. 10 § SoL anges att ”Socialnämnden ska underlätta för dem som vårdar anhöriga genom att ge dem stöd och avlösning”. Den som vårdar en anhörig/närstående under större delen av dygnet, kan erbjudas avlösning i hemmet för att få möjlighet till avkoppling och att få komma hemifrån för egna personliga angelägenheter. Timmarna kan fritt fördelas under månaden.

Avlösning är avgiftsfri för den enskilde.

Avlösning i hemmet förutsätter att anhörigvårdaren och den närstående som vårdas bor tillsammans. Bedömningen ska dock vara individuell utifrån den enskildes behov.

3.19 Hjälp med husdjur

Hjälp med husdjur kan beviljas i form av rastning och matning om den enskilde haft husdjuret innan hjälpbehov uppstod. Hjälp med husdjur beviljas inte om det finns någon annan person i hushållet som kan ta hand om djuret.

3.20 Fönsterputsning och gardinuppsättning

Dessa insatser kan beviljas vid långvarigt hjälpbehov som överstiger ett år. Fönsterputsning och gardinuppsättning beviljas normalt en gång/år.

3.21 Dagverksamhet

Dagverksamhet är en viktig del av möjligheten till kvarboende i ordinärt boende. Plats i dagverksamheten beviljas som bistånd för personer med diagnostiserad demenssjukdom. Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar inom dagverksamheterna.

Minst ett av följande kriterium ska vara uppfyllt för att dagverksamhet ska beviljas:

1. Den enskilde har uppenbara och stora svårigheter att bo kvar hemma utan insatsen dagverksamhet.
2. Den enskilde har ett behov av stimulans och social samvaro.
3. Anhörigvårdare som vårdar den enskilde och har ett behov av stöd och avlastning.

Vistelse på dagverksamhet kan kombineras med andra insatser i hemmet som möjliggör kvarboende. Dagverksamhet för personer med demenssjukdom kan beviljas normalt högst fem dagar i veckan. Beslutet om dagverksamhet omprövas en gång per år.

3.22 Särskilda boendeformer

Ansökan om bostad i särskilt boende prövas som bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Särskilda boendeformer är ett samlingsbegrepp för de former av boenden som benämns som servicehus och vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg. De särskilda boendena ska vara till för dem som inte längre kan bo kvar i ordinärt boende på grund av att behovet av tillsyn eller kravet på trygghet och säkerhet inte längre kan tillgodoses i det egna hemmet.

Grundläggande krav på det särskilda boendet:

- Bostaden ska vara utformad och utrustad så att den boende kan utveckla sina personliga resurser att leva ett självständigt liv.
- Den boende ska varje tid på dygnet kunna få de tjänster som krävs för att klara sin tillvaro och känna sig trygg.
- Det ska finnas tillgång på personal som kan bedöma när det behövs social eller medicinsk vård och som kan svara för att sådan ges.

Kommunen har en skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård åt de som bor på särskilda boenden.

Ansvaret omfattar insatser upp till och med sjuksköterskenivå, det vill säga att läkarinsatser är ett ansvar för Region Stockholm (12 kap 3 § HSL)

Kommunens ansvar omfattar också habilitering, rehabilitering och hjälpmedel inklusive förbrukningsartiklar som behövs för inkontinens.

3.23 Boende med heldygnsomsorg

Boende med heldygnsomsorg är normalt till för personer som har fyllt 65 år. För att beviljas plats i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg skall den enskilde ha varaktiga och omfattande behov av vård och omsorg som inte kan tillgodoses i det egna hemmet. I vård- och omsorgsboende används principen om kvarboende. Principen om kvarboende innebär att den enskilde ska kunna bo kvar så länge personen själv önskar trots försämrat hälsotillstånd.

3.24 korttidsplatser/växelvård SoL

Korttidsplats/växelvård avser tillfällig plats i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg under en bestämd period eller under återkommande perioder. Syftet med korttidsplats eller växelvård kan vara att avlasta anhöriga eller under planering av annat boende om behovet inte kan tillgodoses i ordinär bostad. Insatsen beviljas inte för att tillgodose behov av rehabilitering. Insatsen beviljas inte heller vid stambyten/renoveringar då detta är under hyresvärdens/bostadsrättsföreningens ansvar.

Minst ett av följande kriterium ska vara uppfyllt för att korttidsplats/växelvård ska beviljas:

1. Den enskilde har ett uppenbart och tydligt behov av tillsyn, omsorg och omvårdnad i väntan på annat boende som inte kan tillgodoses med hjälp av hemtjänstinsatser.
2. Anhörig/närstående, som vårdare den sjuke med stort omvårdnadsbehov, har behov av stöd och avlastning och behovet av avlastning kan inte tillgodoses i ordinärt boende

3.25 Boende i Servicehus

För boende i servicehus gör den enskilde en ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen. Det innebär att den enskilde inte kan anmäla intresse eller ställa sig i kö för en bostad i servicehusen. Hjälpbehovet tillgodoses genom hemtjänst och trygghetslarm.

I servicehusen finns fast bemanning dag- och nattid. Boende i servicehus innebär även att den enskilde har tillgång till kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser. Insatsen beviljas normalt för de som fyllt 65 år.

3.26 Parboende

Beslut om parboende fattas enligt 4 kap 1 § SoL. Den enskilde som har beviljats vård- och omsorgsboende ska kunna fortsätta att sammanbo med sin make/maka eller sambo oavsett om maken/makan eller sambon har behov av ett sådant boende.

Den som har en insats om särskilt boende är den som ska ansöka om parboende och ska tydligt uttala att han/hon behöver fortsatt sammanboende för att uppnå skälig levnadsnivå.

I samband med att den som har beslutet om särskilt boende avlider eller flyttar från boendet ska den medboende flytta från det särskilda boendet. Den medboende kan i samband med detta ansöka om särskilt boende och i de fall denne uppfyller kriterierna få ett eget beslut och bo kvar.

3.27 Trygghetsboende

Upplands-Brohus har Trygghetsboende på Kyrkvägen i Kungsängen. Detta är ingen biståndsbedömd insats utan den enskilde behöver ställa sig i bostadskö hos AB Upplands-Brohus. För att få ställa sig i kö måste den enskilde ha fyllt 70 år och ha fyllt 75 år för att få flytta in.

I ett trygghetsboende ska det finnas möjlighet till gemensamma måltider och gemensamhetslokaler.

4 Övrigt stöd

4.1 Samordnad individuell plan (SIP)

Med SIP menas individuell plan enligt 2 kap. 7 § Socialtjänstlagen och 16 kap 4 f § Hälso- och sjukvårdslagen. Syftet med en individuell plan är att säkerställa ett samarbete mellan huvudmännen så att den enskildes samlade behov av hälso- och sjukvård och insatser från socialtjänsten tillgodoses. Den personal inom socialtjänsten eller hälso- och sjukvården som upptäcker behovet av samordnade insatser, är skyldig att inleda ett arbete med en behovsbedömning om att en individuell plan ska upprättas. Om det redan finns en plan enligt någon annan bestämmelse är det tillräckligt med den planen så länge dessa krav är uppfyllda:

Av planen ska det framgå;

- Vilka insatser som behövs
- Vilka insatser respektive huvudman ska ansvara för
- Vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommun eller Region Stockholm
- Vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

Om SIP behövs i samband med utskrivning från slutenvården ansvarar primärvården för att sammankalla till SIP

4.2 Färdtjänst eller riksfärdtjänst

Om den enskilde på grund av funktionsnedsättning inte kan åka med buss och/eller andra kollektiva färdmedel kan han/hon ansöka om färdtjänst inom länet enligt lag om färdtjänst. Utredning av färdtjänst handläggs i första hand av Kundcenter och om den enskilde har behov av hembesök av biståndshandläggare. Beslutet om färdtjänst fattas av Färdtjänstnämnden inom Stockholms län. Biståndshandläggare ska vara behjälpliga vid överklagan av avslagsbeslut. För ansökan krävs ett utförligt medicinskt läkarintyg.

Om den enskilde har behov av att resa utanför Stockholms län och inte kan använda kollektiva färdmedel på grund av en funktionsnedsättning kan denne ansöka om riksfärdtjänst för resor utanför länet enligt lag om riksfärdtjänst. Ansökan om riksfärdtjänst utreds och beslutas av biståndshandläggare på biståndsenheten, Socialkontoret. Om riksfärdtjänst beviljas behöver den enskilda endast betala vad resan skulle kostat med allmänna kommunikationsmedel och kommunen får stå för den ökade kostnaden. Den som utför transporten skickar räkningen direkt till kommunen på den ökade kostnaden.

5 Lag om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, som i texten kommer benämnas LUS, *syftar till att främja en god vård och en socialtjänst av god kvalitet för enskilda som efter utskrivning från slutna vård behöver insatser från socialtjänsten.*

Lagen innebär bland annat att regionen och kommuner tillsammans ska fastställa gemensamma riktlinjer för samverkan och komma överens om tidpunkt för kommunens betalningsansvar samt vilka belopp som ska betalas.

Om behandlande läkare vid inskrivning ser att den enskilde kan ha behov av insatser från socialtjänsten ska ett inskrivningsmeddelande skickas till socialtjänsten. Detta för att nödvändiga insatser ska hinna planeras inför utskrivning. Kommunen ska agera på inskrivningsmeddelande och utreda den enskildes hjälpbehov inför utskrivningen. Kommunerna i Stockholms län och regionen har gemensamt tagit fram riktlinjer och rutiner för samverkan. Dessa finns att hitta på vårdgivarguidens hemsida, <https://vardgivarguiden.se>.

6 Uppdrag

Socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne (3 kap. 5 § SoL).

I Upplands-Bro kommun är det Äldre- och omsorgsnämnden och inte Socialnämnden som ansvarar för ovan beskrivet.

Hur ett uppdrag ska utformas inom givna ekonomiska och andra ramar är viktig att ta upp med den enskilde. Samtycke behöver inhämtas om vilka uppgifter som kan lämnas till utföraren med utgångspunkt från bestämmelserna i Offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

6.1 Beställning

Oberoende av vilken insats det är fråga om ska den beslutande nämnden tillämpa bestämmelserna om den enskildes rätt till självbestämmande och integritet i SoL och LSS. Det innebär att frågan om vem som ska utföra insatsen är en fråga som ska avgöras med hänsyn tagen till den enskildes önskemål. Av dokumentationen ska det framgå vilka önskemål om utförare som den enskilde har fört fram. Det ska också framgå vilken utförare som ska genomföra insatsen.

6.2 Verkställighet

När den enskilde har beviljats en insats ska denna verkställas skyndsamt. Vid verkställighet med extern utförare, upprättas ett individavtal.

6.3 Genomförandet

Hur en insats ska genomföras bör dokumenteras i en genomförandeplan som upprättas hos utföraren med hänsyn tagen till den enskildes självbestämmanderätt och integritet (SOF 2014:5). Genomförandeplan ska utgå från det uppdrag som biståndsenheten lämnar till utföraren. Det ska framgå när och hur aktiviteter ska genomföras, när aktivitet ska följas upp och vem som ansvarar för aktiviteten. Genomförandeplan ska delges ansvarig biståndshandläggare efter 14 dagar, med den enskildes samtycke.

7 Uppföljning

Den beslutande nämnden har ansvar för att den enskilde får den beviljade insatsen och att insatsen är av god kvalitet.

Enligt socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2014:5 för handläggning och dokumentation av ärenden enligt SoL, LSS, LVU och LVM ska ledningssystemet säkerställa att det finns rutiner för uppföljning och utvärdering av en beslutad insats.

I samverkan med den enskilde genomför biståndsenheten regelbundna uppföljningar av beslutade insatser:

- Minst en gång per år avseende hemtjänst, dagverksamhet, kontaktperson, särskilt boende, trygghetslarm.
- Minst en gång varje tredje månad avseende korttidsboende

Om den enskildes hjälpbehov förändras i en större omfattning ska nytt beslut fattas.

8 Ansökan om att flytta till en annan kommun

En ansökan om att flytta till en annan kommun kan göras på två sätt beroende på vilken kommun den enskilde vill flytta till. Den enskilde kan välja att ansöka om bistånd enligt 2 a kapitlet 8 §. Där framkommer att en person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

1. till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas, eller
2. på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas. Lag (2011:328).

En sådan ansökan ska behandlas som om den enskilde vore bosatt i inflyttningkommunen. (SoL 2 a kap. 8 §)

Som komplement till ansökan enligt 2 a kapitlet 8 § har vissa kommuner i Stockholms län tecknat en överenskommelse. Överenskommelsen innebär att en enskild ska kunna ansöka om vård- och omsorgsboende i en annan av länets kommuner via hemkommunen. Detta för att kommunerna bättre ska kunna möta behov av boendeplatser och minska den ekonomiska risken för kommunerna att starta nya boenden. Det är utflyttningkommunen som fattar biståndsbeslut samt behåller ett långsiktigt ansvar både för kostnad och myndighetsutövning så länge den enskilde har behov av insatsen.
Källa: <https://www.storsthlm.se>, överenskommelse om bibehållet kostnadsansvar vid flyttning till särskilt boende mellan kommunerna i Stockholms län.

8.1 Semestervistelse i annan kommun

Den 1 maj 2011 införs nya regler i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Enligt de nya bestämmelserna ska bosättningskommunen ha ansvar för stöd- och hjälpinsatser oavsett om den enskilde vistas i bosättningskommunen eller tillfälligt i en annan kommun.

Bosättningskommunen ska ansvara för stöd och hjälp till den enskilde så länge han eller hon inte bosätter sig i en annan kommun eller får starkare anknytning till en annan kommun. Bosättningskommunen begär verkställighet av insatser hos vistelsekommunen.

Vistelsekommunen kan i vissa fall bli skyldig att bistå bosättningskommunen med utredning. Grundprincipen om vistelsekommunens yttersta ansvar i akuta situationer kvarstår. Skulle det under en tillfällig vistelse uppkomma helt nya behov, t.ex. på grund av att den enskildes försämras eller av någon annan anledning, är det vistelsekommunens ansvar att besluta om nödvändiga insatser i den akuta situationen.

Med tillfälliga vistelser avses till exempel semesterresor och andra kortare vistelser upp till sex månader. Vistelsen ska vara föranledd av den enskildes önskemål och initiativ.

Bosättningskommunen ska ersätta vistelsekommunen för kostnader för att verkställa ett beslut som bosättningskommunen fattat (2 a kap. 7 § SoL). Sådan ersättning ska betalas enligt bosättningskommunens ersättningsnivå för motsvarande insats. I de flesta fall bör den enskilde kunna ta med sig sitt beslut och den kostnad som det innebär för till exempel hemtjänst i bosättningskommunen till vistelsekommunen.

Om den enskilde vistas i vistelsekommunen längre än sex månader och/eller får starkare anknytning till vistelsekommunen kan bosättningskommunen begära överflytta av ärendet.

8.2 Utlandssvenskar

För svenska medborgare som är bosatta utomlands och som vill flytta tillbaka till Sverige när de blir äldre, men behöver stöd i hemmet eller vård- och omsorgsboende gäller följande; Socialtjänstlagens tillämplighet styrs av vistelsebegreppet och lagen blir tillämplig först då den enskilde vistas i Sverige.

När den som avser att flytta tillbaka till Sverige har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser, är därför SoL 2 a kap. 9 § inte tillämplig.

Äldre- och omsorgsnämnden i Upplands-Bro har beslutat att enskild, som bor utomlands, och som är svensk medborgare ska ha rätt att ansöka om att flytta till särskilt boende eller vård- och omsorgsboende inom kommunen, och få sin ansökan behandlad som om han/hon vore bosatt i kommunen. Hanteringen av ärendet och ekonomisk ansvarsfördelning skall följa samma regler som ansökningar från personer boende i andra kommuner inom Sverige.

9 Avgifter och ersättning

För stöd- och hjälpinsatser som inte är behandlingskaraktär som hemtjänst, dagverksamhet, bostad i vård- och omsorgsboende som avses i 5 kap. 5 § och 7 § SoL och som inte omfattas av 12 kap. Jordabalken eller för annan liknande social tjänst får kommunen ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnadspris. (8 kap. 2 § SoL).

9.1 Avgifter

För stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning. Upplands-Bro kommun tar ut avgift för service- och omvårdnadsinsatser inom hemtjänst, dagverksamhet och vård- och omsorgsboende enligt Kommunfullmäktiges fastställda riktlinjer för avgifter. Avgifterna justeras årligen utifrån prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6§ lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avgiften ingår i maxtaxan. Den enskilde ska alltid garanteras att ha kvar ett individuellt förbehållsbelopp innan avgift fastställs.

I SoL 8 kap. 5 § framgår;

1. För hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter som avses i 26 § sjätte stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), för den enskildes avgifter per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet
2. För bostad i vård- och omsorgsboende per månad, får den uppgå till högst en tolfedel av 0,50 gånger prisbasbeloppet. Lag (2010:250). (Undantag är om den enskilde har tecknat ett hyreskontrakt, t.ex., på äldreboende, LSS-boende.)

9.2 Äldre- och omsorgsnämnden tar ut avgifter för följande insatser som är beslutade enligt SoL

- Hemtjänst av omvårdnads- och servicekaraktär
- Trygghetslarm
- Dagverksamhet
- Vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg
- Omvårdnad på korttidsboende/växelvård
- Matdistribution
- Kostnad för mat som serveras i verksamheterna

10 Övrig lagstiftning och föreskrifter

10.1 Hälsa- och sjukvård (HSL)

Kommunen ansvarar för hälso- och sjukvårdsinsatser inklusive rehabilitering, habilitering och hjälpmedel för dem som bor i sådan boendeform eller bostad som avses i 5 kap 5 § tredje stycket Socialtjänstlagen (2001:453), 12 kap 5 § Hälsa- och sjukvårdslagen (2017:30), det vill säga s.k. vård- och omsorgsboende för äldre. Ansvaret omfattar även dagverksamheter under den tid på dagen den enskilde vistas där. Kommunens ansvar omfattar inte sådan hälso- och sjukvård som meddelas av läkare.

För brukare i ordinärt boende, ansvarar Region Stockholm för all hälso- och sjukvård.

10.2 Egenvård

Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal ansvarar för att fatta beslut om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan bedömas och utföras som egenvård enligt SOSFS 2009:6. Bedömningen ska göras i samråd med den enskilde och den som ska hjälpa till att utföra egenvården.

Vid planeringen av egenvården ska hälso- och sjukvården använda blanketten ”Planering av egenvård” (www.viss.nu). Denna blankett ska bifogas ansökan om bistånd för egenvård.

Inom särskilda boenden krävs ej ansökan om bistånd för egenvård.

Hälso- och sjukvården ansvarar för uppföljning av egenvård.

Källa: Överenskommelse mellan Stockholms läns Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län ”Samverkan när enskilda/patienter behöver praktisk hjälp med egenvård”.

När bedömning görs i samband med in- och utskrivning i slutenvård är det den behandlande läkaren som ska bedöma om åtgärden kan utföras som egenvård.

Personer som bor i ordinärt boende och har behov av hemhjälp enligt SoL, kan ansöka om hemtjänst i form av egenvårdsinsatser.

10.3 Tandvårdsstöd

Tandvårdsstöd omfattar tre områden: munhälsobedömning, individuell rådgivning samt erbjudande om eventuell nödvändig tandvård. Region Stockholm och kommun har ett gemensamt ansvar för uppsökande verksamhet (munhälsobedömning och munvårdsutbildning). Den uppsökande verksamheten ingår som en del i tandvårdsstödet för vissa äldre och funktionshindrade, som infördes den 1 januari 1999.

Med tandvårdsstödsintyg har den enskilde rätt till nödvändig tandvård till samma avgift som hälso- och sjukvård.

Personkretsen med rätt till tandvårdsstöd omfattar de personer som:

- kommunen har hälso-och sjukvårdsansvar för enligt 18 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och som har ett varaktigt behov av omfattande behov av vård- och omsorgsinsatser, d.v.s. särskilt boende
- får varaktig och omfattande hemsjukvård
- omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- bor i egen bostad (ordinärt boende) och har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser.

Källa: ”Överenskommelse mellan Stockholms läns Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län angående uppsökande verksamhet för vissa äldre och funktionshindrade”.

Biståndshandläggare ansvarar för utfärdande av tandvårdsstödsintyg och erbjudande om kostnadsfri munhälsobedömning för personer som bor i ordinärt boende med hemtjänst enligt ovan givna kriterier. Vid särskilda boenden ansvarar respektive ansvariga sjuksköterska.

Behörighet till IT-systemet ”Symfoni” krävs samt SITHS-kort. Behörighet till ”Symfoni” erhålles via kommunens kontaktperson till Tandvårdsenheten.

10.4 God man och förvaltare

10.4.1 God man

Den enskilde som inte själv klarar av att tillvarata sina intressen kan få en god man till hjälp. I lagen står det att man kan få hjälp av en god man för att;

- bevaka sin rätt
- förvalta sin egendom
- sörja för sin person

10.4.2 Förvaltare

Förvaltarskap är en tvångsåtgärd som tillgrips när en person är ur stånd att vårda sig och/eller sin egendom och ett godmanskap inte är en tillräcklig åtgärd. Förvaltaren är inte beroende av huvudmannens samtycke för att kunna vidta olika åtgärder.

10.5 Behandling av personuppgifter, GDPR

Syftet med dataskyddsförordningen är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Enskildes begäran om registerutdrag ska göras skriftligen och vara undertecknad av den enskilde.

11 Lagar, föreskrifter och allmänna råd som styr verksamheten

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Förvaltningslagen (1986:223), FL 2013-02-01 15(15)
- Socialtjänstförordningen (2001:937), SoF
- Tryckfrihetsförordningen (1949:105), TF
- SOSFS 2014:5 Socialstyrelsen föreskrift och allmänna råd om dokumentation i verksamheter som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS
- Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, Socialstyrelsen, Artikel nr: 2015-1-10
- SOSFS 2011:9 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete enligt SoL, LVU, LVM, och LSS
- SOSFS 2011:5 (S) Lex Sarah
- SOSFS 2014:4 Våld i nära relationer
- SOSFS 2012:3 Värdegrund i socialtjänstens omsorg om äldre
- Lag (2008:962) om valfrihet (LOV)
- Föräldrabalk (FB)
- GDPR
- Individens behov i centrum (IBIC)
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL)
- Lag (1997:735) om riksfärdtjänst
- Lag (1997:736) om Färdtjänst
- Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)
- Lag om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård (2017:612)
- Delgivningslagen (2010:1932)
- Tandvårdslag (1985:125)
- Vägledning från KSL och Stockholms läns Region Stockholm om Samordnad individuell plan (SIP) för vuxna och äldre i Stockholms län